

ایران در جنگ جهانی دوم

گرایش رضا شاه به آلمان

کشور آلمان در دوران بعد از جنگ جهانی اول تحت رهبری هیتلر به سرعت بازسازی شد. حکومت رضاشاه، با موافقت دولت انگلستان، روابط سیاسی و اقتصادی گسترده‌ای را با آلمان برقرار کرد؛ زیرا در آن زمان، بیشترین نگرانی و ترس انگلیس از جانب رقیب دیرین یعنی شوروی (روسیه سابق) بود و از دوستی و نزدیکی ایران و آلمان احساس خطر نمی‌کرد.

جنگ جهانی دوم

آغاز جنگ: جنگ جهانی دوم با حمله برق‌آسای آلمان به لهستان در سال ۱۹۳۹ م. / ۱۳۱۸ ش. شروع شد. ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت‌های محور را تشکیل دادند. در جبهه مقابل انگلستان، فرانسه، امریکا و شوروی قرار داشتند که دولت‌های متفق یا متفقین خوانده می‌شدند.

هیتلر و موسولینی، رهبران آلمان و ایتالیا در دوران جنگ جهانی دوم

۱- شوروی در آغاز جنگ جهانی دوم در جنگ شرکت نداشت، اما در ۱۹۴۱ م. با حمله ناگهانی آلمان به خاک آن کشور، به صف

استفاده گسترده از تانک در
جنگ جهانی دوم

اشغال ایران و برکناری رضاشاه : هنگامی که جنگ جهانی دوم در گرفت، حکومت ایران اعلام بی طرفی کرد اما در شهریور ۱۳۲۰، دولت های متفق به بهانه حضور تعدادی از اتباع آلمانی در ایران، از شمال و جنوب کشور ما را مورد حمله قرار دادند. ارتش رضاشاه به سرعت فروپاشید و نیروهای نظامی شوروی و انگلستان و سپس امریکا ایران را اشغال کردند. هدف اصلی متفقین از اشغال ایران — همانند جنگ جهانی اول — استفاده از موقعیت، منابع و امکانات سرزمین ما، برای شکست متحدین بود.

گلوله باران رزمناوهای ببر و بلنگ
نیروی دریایی ایران توسط
نیروهای انگلیسی در آب های
اروندروود (شهریور ۱۳۲۰)

* اشغال نظامی تبریز توسط ارتش شوروی در جنگ جهانی دوم

* خیابان‌های شهر تهران زیر چکمه نظامیان انگلیسی در دوران جنگ جهانی دوم

اشغالگران چند هفته پس از اشغال ایران، رضا شاه را بر کنار کرده، به جزیره ای در اقیانوس هند تبعید کردند و پسرش محمدرضا را به جای او به پادشاهی برگزیدند.

پیامدهای جنگ جهانی دوم برای مردم ایران و جهان: این جنگ که به دلیل فزون خواهی و توسعه طلبی دولت های اروپایی در گرفت، پیامدهای بسیار زیانبار و ویرانگری برای مردم جهان داشت. ایران تا خاتمه جنگ و پیروزی متفقین (۱۹۴۵ م. / ۱۳۲۴ ش.) در اشغال نظامی دولت های متفق بود. مردم ایران در آن سال ها به دلیل تصرف امکانات و منابع اقتصادی کشورشان توسط اشغالگران، با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی روبه رو شدند، به طوری که جمع کثیری در اثر گرسنگی یا سوء تغذیه جان سپردند.

در سایر کشورها نیز میلیون ها نفر بر اثر این جنگ کشته، مجروح یا آواره شدند. اوج کشتار و ویرانی در جنگ جهانی دوم، بمباران اتمی شهرهای هیروشیما و ناگازاکی ژاپن از سوی هواپیماهای امریکایی است.

استفاده از بمب اتم در جنگ جهانی دوم توسط ارتش امریکا و ویرانی کامل شهرهای هیروشیما و ناگازاکی و قتل عام اکثر شهروندان غیرنظامی این دو شهر

پرسش و جست و جو

- ۱- چرا دولت انگلستان پیش از جنگ جهانی دوم نسبت به روابط دوستانه ایران و آلمان نظر مساعد داشت؟
- ۲- هدف اصلی متفقین از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم چه بود؟
- ۳- مردم ایران در دوران جنگ جهانی دوم با چه مسائل و مشکلاتی روبه‌رو شدند؟
- ۴- جنگ جهانی دوم چه پیامدهایی برای مردم جهان داشت؟
- ۵- عبارتهای صحیح و غلط جدول زیر را مشخص کنید.

غلط	صحیح	ویژگی‌های سیاسی حکومت رضاشاه
		الف) آزادی فعالیت احزاب و مطبوعات مستقل
		ب) سرکوب منتقدان و مخالفان
		پ) آزادی و امنیت منتقدان در انتقاد از حکومت
		ت) استقلال نمایندگان مجلس شورای ملی و اعضای هیئت دولت در برابر شاه
		ث) بی‌اختیاری و تابعیت کامل نمایندگان مجلس و اعضای هیئت دولت در برابر شاه

فعالیت تکمیلی

– با توجه به مطالب درس‌های ۹ و ۱۱ نقش ایران را در سرنوشت دوجنگ جهانی اول و دوم بررسی کنید.

.....

.....

.....

.....

نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران

شکل گیری نهضت

پس از برکناری و تبعید رضاشاه، جو خفقان و سرکوب برای مدتی فروکش کرد؛ محمدرضا پهلوی در آن شرایط، امکان و توان حفظ استبداد دوران پدرش را نداشت؛ از این رو، حزب‌های سیاسی متعددی شروع به فعالیت کردند. برخی از این حزب‌ها به یکی از دولت‌های انگلستان، شوروی و امریکا وابستگی داشتند، برخی دیگر مستقل بودند و برای تأمین حقوق و منافع ملت ایران تلاش می‌کردند. با روشنگری و مجاهدت شخصیت‌ها و گروه‌های مذهبی و سیاسی، روحیه مبارزه با استعمار و استبداد در میان اقشار مختلف ملت ایران اوج گرفت. در چنین شرایطی بود که نهضت ملی شدن نفت با هدف کوتاه کردن دست انگلستان از منابع عظیم نفت ایران شروع شد. آیت‌الله کاشانی و

دکتر مصدق این نهضت را هدایت می‌کردند. آیت‌الله کاشانی، روحانی سرشناسی بود که سال‌ها به همراه پدرش با استعمار انگلستان مبارزه کرده، مدتی را در زندان و تبعید گذرانده بود. دکتر مصدق نیز سابقه طولانی در فعالیت‌های سیاسی داشت. مبارزه برای ملی شدن نفت و کوتاه کردن دست بیگانگان از منابع اقتصادی ملت ایران، مهم‌ترین عامل همکاری و اتحاد آیت‌الله کاشانی و دکتر مصدق بود.

تصویب قانون ملی شدن نفت

منابع عظیم و سرشار نفت ایران، براساس قراردادهایی که در زمان مظفرالدین شاه و رضاشاه امضا شده بود، در اختیار انگلستان قرار داشت. علاوه بر دولت انگلیس، عوامل و وابستگان به آن کشور در داخل ایران نیز با ملی شدن نفت به شدت مخالفت می کردند. رزم آرا، نخست وزیر وقت، از جمله این افراد بود. وی آشکارا مخالفتش را با ملی شدن نفت ابراز کرد. با اعدام انقلابی او توسط یکی از اعضای جمعیت فدائیان اسلام^۱، مجلس شورای ملی قانون ملی شدن نفت ایران را تصویب کرد. سپس نمایندگان مجلس، دکتر مصدق را به نخست وزیری برگزیدند تا قانون مذکور را اجرا و دست انگلستان را از نفت ایران کوتاه کند.

* شهید نواب صفوی در اسارت مأموران نظامی حکومت پهلوی

توطئه های انگلستان در برابر نهضت ملی شدن نفت

دولت انگلستان پس از تصویب قانون ملی شدن نفت، تلاش زیادی کرد تا هم چنان بر منابع ملت ایران تسلط داشته باشد. ابتدا ایران را به حمله نظامی تهدید کرد و سپس کوشید از طریق سازمان

۱- جمعیت فدائیان اسلام توسط مجتبی نواب صفوی بنیان نهاده شد. هدف این جمعیت، احیای ارزش های اسلامی و مبارزه با بیگانگان و عوامل داخلی آنان بود. رهبر و تعدادی از اعضای این جمعیت از جمله خلیل طهماسبی ضارب رزم آرا، توسط رژیم پهلوی به شهادت رسیدند.

ملل متحد، و دادگاه بین‌المللی لاهه مانع اجرای قانون ملی شدن نفت ایران شود. چون این اقدامات به نتیجه نرسید، طرح تحریم اقتصادی را به اجرا گذاشت تا از نظر اقتصادی ایران را فلج کند. دولت‌های امریکا و شوروی نیز هر یک به گونه‌ای، از این اقدام انگلستان حمایت کردند.

قیام ۳۰ تیر

در تیر ماه ۱۳۳۱، هنگامی که شاه با تقاضای دکتر مصدق برای تصدی وزارت جنگ موافقت نکرد، دکتر مصدق از نخست‌وزیری استعفا کرد. شاه بی‌درنگ قوام السلطنه را مأمور تشکیل دولت کرد. آیت‌الله کاشانی طی اعلامیه‌ای مخالفت صریح خود را با کنار رفتن دکتر مصدق و نخست‌وزیری قوام السلطنه ابراز داشت و تهدید کرد که اگر قوام کنار نرود، فرمان جهاد خواهد داد. در روز ۳۰ تیر، مردم تهران و چندین شهر دیگر^۱ به خیابان‌ها ریختند و با تقدیم تعدادی شهید و مجروح، شاه و قوام را مجبور به عقب‌نشینی کردند. در نتیجه این قیام مصدق دوباره به سمت نخست‌وزیری بازگشت.

بروز اختلاف در نهضت

با پیروزی قیام ۳۰ تیر، مردم انتظار داشتند نهضت ضد استعماری آنان به نتایج مفید و مؤثری دست یابد، اما بروز اختلاف و سرانجام دشمنی میان رهبران و اعضای نهضت، ملت را دلسرد و دشمنان را امیدوار کرد. توطئه‌های بیگانگان و فتنه‌جویی عوامل داخلی آنان مانند شاه، درباریان، خاندان سلطنتی و حزب توده^۲ از یک سو و اشتباهات رهبران نهضت و سستی یا ناتوانی آنان در جلوگیری از تشدید اختلافات درونی نهضت و نیز جاه‌طلبی و خودخواهی‌های سیاسی برخی از دست‌اندرکاران نهضت از سوی دیگر، در بروز چند دستگی و تفرقه نقش مؤثری داشت.

کودتای ۲۸ مرداد

زمانی که اختلاف و درگیری میان اعضای نهضت شدت گرفت و ضعف و سستی نیروهای امنیتی و انتظامی دولت دکتر مصدق آشکار شد، دولت‌های انگلستان و امریکا فرصت را برای انجام یک

۱- در روز ۳۰ تیر ۱۳۳۱، علاوه بر تهران، مردم چندین شهر ایران از جمله آبادان، خرمشهر، اهواز و کرمانشاه علیه شاه و قوام قیام کردند.

۲- حزب توده وابستگی شدیدی به شوروی داشت و از منافع استعماری آن کشور دفاع می‌کرد. این حزب نقش زیادی در ایجاد اختلاف و بروز آشوب در دوران پیش از کودتای ۲۸ مرداد داشت.

کودتا در ایران مناسب دیدند. این دو دولت از طریق سازمان‌های جاسوسی خود و با صرف مبالغ گزافی پول، ابتدا گروهی از اراذل و اوباش را در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، علیه دولت به خیابان‌ها فرستادند و سپس واحدهایی از ارتش را به فرماندهی سرلشکر زاهدی به صحنه آوردند. دولت دکتر مصدق خیلی زود سرنگون شد. شاه که سه روز پیش از کودتا به ایتالیا فرار کرده بود، به ایران بازگشت و دوران تازه‌ای از حکومت خود را زیر سلطه آمریکا آغاز کرد. زاهدی، فرمانده کودتاجیان، نخست‌وزیر شد و مصدق پس از محاکمه، به سه سال زندان محکوم شد.

* افسران کودتاجی در کودتای ۲۸ مرداد

- ۱- مهم ترین عامل همکاری و اتحاد آیت الله کاشانی و دکتر مصدق چه بود؟
- ۲- دولت انگلستان پس از تصویب قانون ملی شدن نفت، چه اقداماتی علیه ملت و دولت ایران انجام داد؟
- ۳- علت و نتیجه قیام ۳۰ تیر را در دو سطر توضیح دهید.
- ۴- چهار مورد از عوامل مؤثر در ایجاد اختلاف میان رهبران و اعضای نهضت ملی شدن نفت را بنویسید.
- ۵- چه شرایطی امریکا و انگلستان را در اجرای کودتای ۲۸ مرداد کمک کرد؟
- ۶- گزینه صحیح هر عبارت را مشخص کنید.
- ۱-۶- رهبران نهضت ملی شدن نفت چه کسانی بودند؟
- الف) آیت الله مدرس و آیت الله کاشانی ب) آیت الله کاشانی و دکتر مصدق
- ۲-۶- رهبر قیام ۳۰ تیر چه کسی بود؟
- الف) آیت الله کاشانی ب) دکتر مصدق
- ۳-۶- نخست وزیر مخالف ملی شدن نفت، چه کسی بود؟
- الف) رزم آرا ب) قوام السلطنه
- ۴-۶- کدام گروه سیاسی در تصویب قانون ملی شدن نفت مؤثر بود؟
- الف) حزب توده ب) جمعیت فداییان اسلام

فعالیت تکمیلی

– دلایل و عوامل موفقیت نهضت ملی در تصویب قانون ملی شدن نفت و ناکامی در جلوگیری از کودتای ۲۸ مرداد را بررسی کنید.

.....

.....

نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) ۱

اجرای اصلاحات امریکایی در ایران

پس از جنگ جهانی دوم، وضعیت جدیدی در جهان شکل گرفت. امریکا و شوروی به عنوان دو ابرقدرت شرق و غرب در برابر هم صف آرای شدند. از آنجایی که ایران در همسایگی شوروی واقع

تهران، میدان حسن آباد سال ۱۳۳۵ ش.

شده بود، برای هر دو ابرقدرت اهمیت زیادی داشت. با کودتای ۲۸ مرداد، ایران زیر سلطهٔ امریکا قرار گرفت. امریکایی‌ها شاه را وادار کردند تا طرح‌های مورد نظر آنان را با عنوان اصلاحات اجتماعی به اجرا درآورد. اهداف اصلی اصلاحات امریکایی عبارت بود از:

۱- جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران

۲- ممانعت از شکل گرفتن نهضت‌های مردمی

۳- وابستگی کامل اقتصادی و فرهنگی ایران به امریکا

محمدرضا شاه به منظور انجام برنامه‌های امریکایی در ایران، ابتدا علی امینی و سپس اسدالله علم را که به سرسپردگی او اطمینان داشت، به نخست‌وزیری منصوب کرد.

تصویب‌نامهٔ انجمن‌های ایالتی و ولایتی و آغاز نهضت امام خمینی

پس از درگذشت آیت‌الله بروجردی در سال ۱۳۴۰ ش. شاه احساس کرد زمان برای اجرای اصلاحات مورد نظر امریکا فرا رسیده است. او تصور می‌کرد با رحلت مرجع بزرگ شیعیان، روحانیت و مرجعیت ضعیف شده‌اند و توان ایستادگی در برابر حکومت او را ندارند؛ از این رو، در سال ۱۳۴۱ ش. دولت علم تصویب‌نامهٔ انجمن‌های ایالتی و ولایتی را به تصویب رساند. به موجب یکی از بندهای آن، شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن توسط انتخاب‌شوندگان حذف شد و به جای آن می‌توانستند به هر کتاب آسمانی سوگند یاد کنند.

* امام خمینی (ره) رهبر نهضت اسلامی ایران

آیت‌الله بروجردی مرجع نامدار شیعیان

امام خمینی نخستین مرجع تقلیدی بود که با این تصویب‌نامه مخالفت کرد. ایشان یقین داشت هدف تصویب‌نامه مذکور، تضعیف اسلام است. امام خمینی، دیگر مراجع و علما را نیز به اعتراض علیه تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی فرا خواند. سرانجام، در نتیجه اعتراض و مخالفت جدی امام خمینی و دیگر مراجع، رژیم مجبور شد تصویب‌نامه مذکور را لغو کند.

اعلام اصول شش‌گانه و اوج‌گیری مبارزه امام خمینی

مدتی بعد از لغو تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی، شاه زیر فشار دولت امریکا اعلام کرد که قصد دارد اصول شش‌گانه‌ای را موسوم به «اصول انقلاب سفید» به همه‌پرسی^۱ بگذارد. امام خمینی با درک ماهیت و اهداف این اصول، مخالفت صریح خود را با آن اعلام کرد و ضمن غیرقانونی دانستن همه‌پرسی، از مردم خواست در همه‌پرسی مذکور شرکت نکنند. مردم تهران و قم در پشتیبانی از امام و در اعتراض به اصول شش‌گانه و همه‌پرسی آن، تظاهرات باشکوهی برگزار کردند. رژیم در بهمن ۱۳۴۱، همه‌پرسی مورد نظر خود را انجام داد و مدعی شد که اکثریت مردم موافق اصول یاد شده‌اند. این همه‌پرسی فرمایشی نیز نتوانست امام را از مخالفت با اصلاحات امریکایی باز دارد.

فاجعه فیضیه

روز دوم فروردین ۱۳۴۲، به مناسبت سالروز شهادت حضرت امام جعفر صادق (ع) مجلس سوگواری در مدرسه فیضیه قم برگزار شد. رژیم شاه، چون از گسترش دامنه اعتراض‌های مردم خشمگین بود، کماندوهای خود را به آن مدرسه فرستاد؛ آنها نیز به طرز هولناکی جمعیت سوگوار از جمله طلاب را مورد هجوم قرار دادند و تعدادی از آنان را شهید و زخمی کردند.

۱- همه‌پرسی یا فراندوم یعنی مراجعه به آرای عمومی برای پذیرش یا رد یک پیشنهاد یا برنامه.

* امام خمینی (ره) در مدرسه فیضیه (سال ۱۳۴۲)

● منع سکوت و بازخواست دولت توسط امام خمینی

پس از هجوم وحشیانه مأموران حکومت به مدرسه فیضیه، امام خمینی طی اعلامیه‌ای خطاب به مردم و علما، هرگونه سکوت در برابر جنایات رژیم را حرام دانست و تأکید کرد که اظهار حقایق واجب است. ایشان خود گام اول را برداشت و علم (نخست وزیر وقت) را در مورد مسائلی مانند حمله به مردم در بازار تهران، همه‌پرسی و فاجعه مدرسه فیضیه بازخواست کرد.

● عاشورای سال ۱۳۴۲ ش.

با فرارسیدن ماه محرم که مصادف با خرداد ۱۳۴۲ بود، امام به روحانیان و سخنرانان مذهبی توصیه کرد که در برابر اقدامات غیراسلامی و ظالمانه رژیم سکوت نکنند. ایشان هم چنین از آنان خواست که خطر دولت غاصب اسرائیل را به مردم گوشزد کنند. حکومت پهلوی ضمن به رسمیت شناختن اسرائیل، با آن دولت اشغالگر روابط دوستانه برقرار کرده بود.

ساواک^۱ پیش از فرا رسیدن تاسوعا و عاشورا، به سخنرانان تذکر داد در صورتی اجازه سخنرانی دارند که شروط زیر را رعایت کنند :

۱- علیه شخص اول مملکت، یعنی شاه، سخنی نگویند.

۲- علیه اسرائیل مطلبی بیان نکنند.

۳- مرتب به گوش مردم نخوانند که اسلام در خطر است.

با وجود مراقبت و سخت گیری‌های شدید پلیسی و امنیتی، روز عاشورا جمعیت کثیری از مردم تهران به خیابان‌ها ریختند و به طرف دانشگاه حرکت کردند و از آنجا تا مقابل کاخ مرمَر پیش رفتند و شعار «مرگ بر دیکتاتور» را سر دادند. این جمعیت و آن حرکت‌ها و شعارها که تا آن زمان بی سابقه بود، به شاه فهماند که نهضت امام خمینی در میان مردم سخت ریشه دار است.

افشاگری امام خمینی (ره) درباره اقدامات و جنایات حکومت پهلوی

۱- ساواک : نشانه‌ی اختصاری «سازمان اطلاعات و امنیت کشور» بود. این سازمان، مأمور شناسایی و سرکوب مخالفان و

سخنرانی تاریخی امام در روز عاشورا

در روز عاشورا، مردم شهرهای مختلف که به قصد زیارت به قم آمده بودند، همراه با روحانیان و گروه زیادی از مردم این شهر، برای شنیدن سخنان امام خمینی در مدرسه فیضیه و صحن‌های حرم حضرت معصومه (س) و میدان آستانه اجتماع کردند. رژیم که از تمایل زیاد مردم به شنیدن سخنان امام اطلاع داشت، کوشید تا از سخنرانی ایشان جلوگیری نماید، اما امام با قاطعیت تمام وارد مدرسه فیضیه شد و در یک سخنرانی تاریخی علیه حکومت شاه و وابستگی آن به بیگانگان به سخن پرداخت. در ادامه، بخشی از سخنان امام را می‌خوانید.

«اگر دستگاه جبار ایران با مراجع سر جنگ داشت و با علمای اسلام مخالف بود، به قرآن چه کار داشت؟ به مدرسه فیضیه چه کار داشت؟ به طلاب علوم دینی چه کار داشت؟ به سید ۱۸ ساله ما چه کار داشت؟ (اشاره به یکی از طلاب جوان که در وقایع مدرسه فیضیه شهید شده بود) سید ۱۸ ساله ما به شاه چه کار کرده بود؟ به دولت چه کرده بود؟ به دستگاه جبار ایران چه کرده بود؟ به این نتیجه می‌رسیم که اینها با اساس کار دارند، با اساس اسلام و روحانیت مخالف‌اند، اینها نمی‌خواهند این اساس موجود باشد، اینها نمی‌خواهند صغیر و کبیر ما موجود باشد. اسرائیل نمی‌خواهد در این مملکت قرآن باشد، اسرائیل نمی‌خواهد در این مملکت علمای اسلام باشند. اسرائیل نمی‌خواهد در این مملکت احکام اسلام باشند، اسرائیل نمی‌خواهد در این مملکت دانشمند باشند. اسرائیل به دست عمال سیاه خود مدرسه فیضیه را کوبید، ما را می‌کوبد، شما ملت را می‌کوبد، می‌خواهد اقتصاد شما را قبضه کند. می‌خواهد تجارت و زراعت شما را از بین ببرد، می‌خواهد ثروت شما را تصاحب کند. اسرائیل می‌خواهد به دست عمال خود آن چیزهایی را که مانع او هستند، آن چیزهایی را که سد راهش هستند از سر راه بردارد.»

«ای آقای شاه، ای جناب شاه، بدبخت، بیچاره، به شما نصیحت می‌کنم. ای جناب شاه، من به تو نصیحت می‌کنم. دست از این اعمال و رویه بردار! من میل ندارم که اگر روزی ارباب‌ها بخوانند تو بروی، مردم شکرگزاری کنند! من نمی‌خواهم تو مثل پدرت باشی.... بدبخت، بیچاره، ۴۵ سال از عمرت می‌رود. کمی تأمل کن! کمی تدبّر کن! قدری عواقب امور را ملاحظه کن! کمی عبرت بگیر! عبرت از پدرت بگیر!»

دستگیری امام و قیام ۱۵ خرداد

به دنبال سخنرانی کوبنده امام در روز عاشورا، در ساعت ۳ بامداد پانزدهم خرداد، مأموران حکومت شاه به خانه امام ریختند و ایشان را دستگیر و بلافاصله به تهران منتقل کردند. صبح آن روز، مردم قم پس از اطلاع از دستگیری امام، به خیابان‌ها آمدند و خواستار آزادی ایشان شدند. مأموران حکومت شاه، مردم را از هوا و زمین به گلوله بستند و بسیاری را شهید و مجروح کردند. وقتی خبر دستگیری امام به تهران رسید، مردم این شهر نیز با شعار «یا مرگ یا خمینی» به تظاهرات پرداختند. رژیم که به وحشت افتاده بود و تصور چنین عکس العمل شدیدی را نداشت، به مأموران خویش

امام خمینی (ره) در میان انبوه جمعیت در شهر قم

دستور داد تا مردم را به گلوله ببندند؛ در نتیجه، عده زیادی از مردم تهران شهید و مجروح شدند. فجیع ترین جنایت رژیم در روز پانزدهم خرداد، قتل عام کفن پوشان و رامین بود که در این روز از ورامین به سوی تهران حرکت کرده و خواهان آزادی امام خمینی بودند.

آثار قیام ۱۵ خرداد: قیام مردم در پانزدهم خرداد ۴۲، اگرچه با استفاده از نیروی نظامی سرکوب شد اما تأثیرات عمیقی در شکل و اهداف مبارزه ملت با رژیم پهلوی بر جای گذاشت؛ از جمله:

۱- اتحاد اقشار مختلف مردم به ویژه دانشجویان و روحانیان در مبارزه با حکومت پهلوی

۲- حضور پرشورتر و مؤثرتر روحانیان در مبارزه با رژیم

۳- عزم راسخ مبارزان برای نابودی نظام شاهنشاهی و ایجاد حکومت اسلامی.

- ۱- هدف‌های امریکا از اجرای اصلاحات اجتماعی در ایران چه بود؟
- ۲- چرا امام خمینی با تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد؟
- ۳- علت قیام مردم تهران، قم و دیگر شهرها در ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ چه بود؟
- ۴- دو مورد از نتایج قیام ۱۵ خرداد را بنویسید.
- ۵- مشخص کنید هریک از رویدادهای ستون سمت چپ در پی کدام رویداد ستون سمت راست رخ داده است؟

الف) منع سکوت و بازخواست دولت توسط امام	۱- درگذشت آیت‌الله بروجردی
ب) دستگیری امام در نیمه شب ۱۵ خرداد	۲- اعلام همه‌پرسی اصول شش‌گانه از سوی شاه
پ) تحریم همه‌پرسی اصول شش‌گانه توسط امام خمینی	۳- سخنرانی کوبنده امام در عاشورای ۱۳۴۲
ت) تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی	۴- فاجعه مدرسه فیضیه

– دلایل و عوامل شکل‌گیری نهضت اسلامی ایران به رهبری امام خمینی (ره) را بررسی کنید.

.....

.....

.....

.....